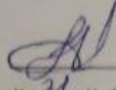

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра економіки та публічного управління (№ 601)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова НМК З

 Ганна ЛІХОНОСОВА
« 31 » серпня 2023 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політична економія

(назва навчальної дисципліни)

Галузі знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки», 07 «Управління та адміністрування», 28 «Публічне управління та адміністрування», 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність: 051 «Економіка», 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво та торгівля», 281 «Публічне управління та адміністрування», 292 «Міжнародні економічні відносини»

Освітня програма: Економіка підприємства, Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, Менеджмент, Маркетинг, Експертиза товарів та послуг, Публічне управління та адміністрування, Міжнародна економіка

Форма навчання: денна, дистанційна, заочна, дуальна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2023 року

Харків – 2023 р.

Розробник: Попов О.С., доцент кафедри 601, к.е.н.
(прізвище та ініціали, посада, наукова ступінь та вчене звання)

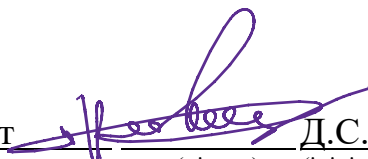

_____ (підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри економіки та публічного управління (№ 601)

Протокол № 1 від «31» серпня 2023 р.

В.о. завідувача кафедри д-р. екон. наук, доцент
(наукова ступінь та вчене звання)

Д.С. Ревенко
(ініціали та прізвище)

_____ (підпис)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

_____

_____ (підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Попов Олександр Сергійович, к.е.н., доцент кафедри 605. Працює в університеті з 2009 року, останніми роками викладає наступні дисципліни:

для бакалаврів:

- економіка підприємства;
- міжнародна економіка;
- брендинг;
- основи економічної теорії;
- розвиток економічного світогляду;
- політична економія;
- комунікації у бізнес-середовищі і персональний брендинг;
- міжнародна безпека України;

для магістрантів:

- міжнародні стратегії економічного розвитку;
- економіка європейського союзу;
- управління економічним розвитком;
- міжнародна торгівля.

Напрями наукових досліджень: участь України у міжнародних економічних відносинах, методологія оцінювання участі країн у міжнародних економічних відносинах.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 1 семестр.

Обсяг дисципліни:

5 кредитів ЄКТС (120 годин), у тому числі аудиторних – 48 годин, самостійної роботи здобувачів – 102 годин.

Форми здобуття освіти

Денна, дистанційна, заочна, дуальна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – немає.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – немає.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування ґрунтовних знань про економічну систему суспільства, закони її функціонування і розвитку для розуміння чинників зародження, утвердження і напрямів розвитку сучасних соціально-економічних систем, їх спроможності задовольняти потреби людей.

Завдання: сформувати певний тип економічного мислення, економічну психологію та світогляд студентів, – забезпечити засвоєння ними знань та методів цивілізаційного, синергетичного та діалектичного аналізу економічного життя суспільства

Після опанування дисципліни здобувач набуває наступні **компетентності:**

для спеціальності 051 «Економіка» (освітня програма «Економіка підприємства»):

-ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

-ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

-ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

-ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

-СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

-СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

-СК3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

-СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

-СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

-СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

-СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

для спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок (освітня програма «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»):

- ЗК3. Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- СК1. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

для спеціальності 073 «Менеджмент» (освітня програма «Менеджмент»):

- ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

- ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- СК6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
- СК13. Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності.

для спеціальності 075 «Маркетинг» (освітня програма «Маркетинг»):

- ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- СК15. Здатність виявляти закономірності функціонування сучасної економіки на мікро- та макрорівні.

- СК18. Розуміння основних особливостей сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

для спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» (освітня програма «Експертиза товарів та послуг»):

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.
- ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 4. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК7. Здатність працювати в команді.

- ЗК10. Здатність діяти відповідально та свідомо.
- СК1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.
- СК2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.
- СК5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.
- СК9. Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур.

для спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» (освітня програма «Публічне управління та адміністрування»):

- ЗК1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК6. Здатність працювати в команді.
- ЗК7. Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК13. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).
- СК1. Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів.
- СК2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.
- СК4. Здатність використовувати в процесі підготовки і впровадження управлінських рішень сучасні ПСТ.
- СК6. Здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій.
- СК7. Здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності.
- СК9. Здатність впроваджувати інноваційні технології.
- СК10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері

публічного управління та адміністрування.

- СК11. Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.

для спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» (освітня програма «Міжнародна економіка»):

- ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

- ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

- ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

- СК3. Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку.

- СК4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

Очікується, що після опанування дисципліни здобувачем будуть досягнуті наступні **результати навчання:**

для спеціальності 051 «Економіка» (освітня програма «Економіка підприємства»):

- ПРН1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

- ПРН3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки,

- ПРН4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

- ПРН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

- ПРН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

- ПРН9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

- ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

- ПРН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

для спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та

фондовий ринок (освітня програма «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»):

- ПРН1. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

- ПРН2. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

- ПРН3. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

- ПРН5. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

- ПРН6. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

- ПРН7. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

- ПРН13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

- ПРН21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

для спеціальності 073 «Менеджмент» (освітня програма «Менеджмент»):

- ПРН1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

- ПРН2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

- ПРН12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації

- ПРН13. Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами.

- для спеціальності 075 «Маркетинг» (освітня програма «Маркетинг»):

- ПРН1. Демонструвати знання і розуміння теоретичних основ та принципів провадження маркетингової діяльності.

- ПРН2. Аналізувати і прогнозувати ринкові явища та процеси на основі застосування фундаментальних принципів, теоретичних знань і прикладних навичок здійснення маркетингової діяльності.

- ПРН3. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань у сфері маркетингу.

- ПРН5. Виявляти й аналізувати ключові характеристики маркетингових

систем різного рівня, а також особливості поведінки їх суб'єктів.

- ПРН19. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

для спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» (освітня програма «Експертиза товарів та послуг»):

- ПРН1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

- ПРН2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

- ПРН3. Мати навички письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами.

- ПРН6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

- ПРН11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

для спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» (освітня програма «Публічне управління та адміністрування»):

- ПРН1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

- ПРН8. Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень.

для спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» (освітня програма «Міжнародна економіка»):

- ПРН4. Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

- ПРН8. Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції.

- ПРН10. Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку.

- ПРН11. Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовний модуль 1

Тема 1. Предмет і метод політичної економії.

Форма занять: лекція, практичне заняття самотійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години.*

- *Практичне заняття за темою 1*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Виникнення та етапи розвитку політичної економії. предмет політичної економії. Метод політичної економії та її функції. Позитивна і нормативна політична економія.

Обсяг самотійної роботи здобувачів: 6 годин.

Політекономія і економіка. Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці.

Форма занять: лекція, практичне заняття самотійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*

- *Практичне заняття за темою 2*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Виробничі можливості суспільства і продукт виробництва: чинники виробництва та їх взаємодія; продукт виробництва.

Обсяг самотійної роботи здобувачів: 6 годин.

Результативність факторів виробництва.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 3. Економічні потреби та інтереси.

Форма занять: лекція, практичне заняття самотійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*

- *Практичне заняття за темою 3*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Економічні потреби суспільства, їх сутність і класифікація. Безмежність потреб. Закон зростання потреб. Корисність продукту. Закон спадної граничної корисності продукту.

Економічний інтерес, його сутність і функції. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Єдність і суперечності в системі інтересів.

Обсяг самотійної роботи здобувачів: 6 годин.

Виробництво та проблеми задоволення зростаючих потреб суспільства.
Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закономірності її розвитку.

Форма занять: лекція, практичне заняття самотійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*
- *Практичне заняття за темою 4*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Сутність та основні структурні елементи економічної системи. Продуктивні сили та виробничі відносини – основа економічної системи. Класифікація типів економічних систем та їх чинники.

Обсяг самотійної роботи здобувачів: 6 годин.

Власність, її сутність та місце в економічній системі. Структура відносин власності. Тенденції в розвитку відносин власності.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.

Форма занять: лекція, практичне заняття самотійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*
- *Практичне заняття за темою 5*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне. Економічні та неекономічні блага. Товар і його властивості.

Альтернативні теорії вартості. Закон вартості його сутність і функції. Теоретичні концепції виникнення і сутності грошей. Грошовий обіг та його закони.

Обсяг самотійної роботи здобувачів: 6 годин.

Інфляція та її наслідки. Антиінфляційна політика держави.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.

Форма занять: лекція, практичне заняття самотійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*
- *Практичне заняття за темою 6*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Капітал як економічна категорія товарного виробництва. Наймана праця. Ціноутворення на ринку праці. Заробітна плата, як явище ринку. Економічна рента і трансфертний дохід в складі заробітної плати.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Форми і системи заробітної плати.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 7. Витрати виробництва і прибуток.

Форма занять: лекція, практичне заняття самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*

- *Практичне заняття за темою 7*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Витрати виробництва як передумова виробництва. Теорії витрат виробництва. Структура затрат виробництва. Граничні витрати.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Прибуток як економічна категорія товарного виробництва. Норма прибутку і фактори, що на неї впливають.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 8. Ринок його суть, функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення.

Форма занять: лекція, практичне заняття самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*

- *Практичне заняття за темою 8*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Ринкове господарство як невід'ємна складова товарного виробництва. Риси структура та функції ринку. Інфраструктура ринку. Моделі ринку.

Сутність попиту і пропозиції; та фактори що на них впливають. Еластичність попиту і пропозиції. Взаємодія попиту і пропозиції. Ринкова рівновага.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Конкуренція, її суть і економічні основи. Види економічної конкуренції. Методи конкурентної боротьби. Монополія: причини виникнення, суть та основні форми. Антимонопольна політика держави.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 1

- *Форма занять: написання контрольної роботи №1 в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 1 година*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – 3 години.*

Підготовка до модульного контролю.

Змістовний модуль 2

Тема 9. Домогосподарство в системі економічних відносин.

Форма занять: лекція, практичне заняття самотійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години.*

- *Практичне заняття за темою 9*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Домогосподарство як суб'єкт ринкової економіки. Двоїста роль домогосподарства в економіці. Домогосподарство як постачальник ресурсів.

Доходи домогосподарства. Витрати домогосподарства. Розподіл доходів на особисте споживання, податки і заощадження

Обсяг самотійної роботи здобувачів: 6 годин.

Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходів.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток.

Форма занять: лекція, практичне заняття самотійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*

- *Практичне заняття за темою 10*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Форми і види підприємств. Капітал підприємства. Кругооборот і оборот капіталу. Основний та оборотний капітал. Зношення основного капіталу. Амортизація.

Сутність підприємства і умови його існування. Види та функції підприємництва.

Обсяг самотійної роботи здобувачів: 6 годин.

Валовий дохід, його сутність та структура. Підприємницький дохід. Значення прибутку в розвитку підприємництва.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента.

Форма занять: лекція, практичне заняття самотійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*

- *Практичне заняття за темою 11*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Ринкові відносини в аграрному секторі економіки. Аграрні відносини, їх зміст і особливості. Земельна рента, її сутність, види і механізм створення. Агропромислова інтеграція і агропромисловий комплекс. Ціна землі.

Особливості виробництва і реалізації продукції торгівлі. Торговий

прибуток.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Економічні відносини у кредитно-банківській сфері. Ссудний капітал і процент. Банківський прибуток.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.

Форма занять: лекція, практичне заняття самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*

- *Практичне заняття за темою 12*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Зміст, види та пропорції національного (суспільного) відтворення. Теоретичні моделі суспільного відтворення. Система національних рахунків: виникнення, зміст і цілі.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Концепції та принципи побудови системи національних рахунків. Основні макроекономічні показники СНР.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 13. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою.

Форма занять: лекція, практичне заняття самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*

- *Практичне заняття за темою 13*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Економічне зростання: зміст, типи і фактори. Концепції і моделі економічного зросту. Циклічність економічного розвитку як прояв нестабільності.

Класифікація економічних циклів за тривалістю. Нециклічні коливання економіки.

Зайнятість і сукупне відтворення робочої сили.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Безробіття, його зміст, причини, види і форми. Вплив безробіття на економіку.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 14. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції.

Форма занять: лекція, практичне заняття самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*

- *Практичне заняття за темою 14*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Господарський механізм, його сутність та елементи. Господарський механізм: система управління економікою. Державне регулювання суспільного відтворення та його форми. Планування і програмування.

Необхідність, зміст, структура і функції фінансів. Фінансова система, державний бюджет. Бюджетний дефіцит і державний борг. Способи збалансування державного бюджету. Теорія оподаткування.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Необхідність, зміст і принципи функціонування кредиту. Форми і функції кредиту. Кредитна система та її структура.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 15. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік.

Форма занять: лекція, практичне заняття самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*

- *Практичне заняття за темою 15*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Закономірності та етапи розвитку капіталістичної системи. Економічна система капіталізму вільної конкуренції. Економічна система монополістичного капіталізму. Фінансово-монополістичний капіталізм. Економічна система сучасного капіталізму. Механізм функціонування сучасної змішаної економіки.

Соціалістична система та її еволюція. Механізм господарювання командно- адміністративної економіки.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Закономірності і особливості розвитку перехідних економік. Зміст і типи перехідних економік. Соціально-економічні перетворення у постсоціалістичних країнах на шляху до соціально-орієнтованої ринкової економіки.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 16. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин.

Форма занять: лекція, практичне заняття самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*

- *Практичне заняття за темою 16*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Світове господарство, його сутність і структура. Міжнародний поділ праці та інтернаціоналізація економіки як основа формування світового господарства.

Форми міжнародних економічних відносин. Всесвітній ринок товарів і послуг. Сутність і форми міжнародного руху капіталів. Міжнародна міграція трудових ресурсів.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Міжнародні валютно-фінансові відносини.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 2

- Форма занять: написання контрольної роботи №1 в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

- Обсяг аудиторного навантаження: 1 година

- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів – 3 години.

Підготовка до модульного контролю.

5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання з дисципліни виконуються студентами самостійно за затвердженим лектором варіантом і містять теоретичну і практичну частину.

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні; пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, частково-пошукові; перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок, усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи з осмислення й засвоєння нового матеріалу.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), письмовий модульний контроль (тестування за розділами курсу), підсумковий контроль (іспит).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на практичних заняттях	0...3	8	0...24
Модульний контроль	0...16	1	0...16
Змістовний модуль 2			
Робота на практичних заняттях	0...3	8	0...24
Модульний контроль	0...16	1	0...16
Індивідуальна робота студента	0...20	1	0...20
За семестр			0...100

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Іспит проводиться у вигляді тестування, яке містить 50 питань закритого типу. Розрахунок підсумкового балу здійснюється за формулою: $35+N*1,3$, де N – кількість правильних відповідей. Результат округляється до найближчого цілого.

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74) – мати мінімум знань та умінь. Відпрацювати та захистити всі практичні роботи та домашні завдання. Вміти самостійно давати характеристику капіталу підприємства, трудовим ресурсам, витратам, рентабельності.

Добре (75-89) – твердо мати мінімум знань, виконати усі завдання. Показати вміння виконувати та захищати всі лабораторні роботи в обумовлений викладачем строк з обґрунтуванням рішень та заходів, які запропоновано у роботах.

Відмінно (90-100) – здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти діє відповідно Положенню Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» «Про академічну доброчесність».

Учасники освітнього процесу у своїй академічній діяльності мають дотримуватись загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, а також:

- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей), за винятком випадків, коли такі завдання передбачають групову роботу;

- посилалися на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу можуть бути притягнені до академічної відповідальності.

10. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

1. Політична економія (Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник (лист № 1/1-17903 від 11.11.2014)) Навч. посіб. / Гаркуша Ю.О., Мельникова В.І., Павленко Т.Ю., Сафронов Я.В., Хмель С.М., Хмель В.І., Шведова Г.М. – Х.:Нац. аерокосм. ун-т «ХАІ», 2014. – 320 с.

2. Основи економічної теорії (Гриф надано Міністерством освіти і науки України (лист № 1/11-8911 від 10.06.2014 р.) Підручник / Гаркуша Ю.О., Мельникова В.І., Павленко Т.Ю., Сафронов Я.В., Хмель С.М., Хмель В.І., Шведова Г.М.- Х.: Нац. аерокосм. ун-т «ХАІ», 2014. – 316 с.

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації з проведення практичних робіт тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням:

http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/601_Politi_Eekonomiya.pdf

Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням:
<https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=112>

11. Рекомендована література

Базова

1. Політична економія (Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник (лист № 1/1-17903 від 11.11.2014)) Навч. посіб. / Гаркуша Ю.О., Мельникова В.І., Павленко Т.Ю., Сафронов Я.В., Хмель С.М., Хмель В.І., Шведова Г.М. – Х.:Нац. аерокосм. ун-т «ХАІ», 2014. – 320 с.

2. Основи економічної теорії (Гриф надано Міністерством освіти і науки України (лист № 1/11-8911 від 10.06.2014 р.) Підручник / Гаркуша Ю.О., Мельникова В.І., Павленко Т.Ю., Сафронов Я.В., Хмель С.М., Хмель В.І., Шведова Г.М.- Х.: Нац. аерокосм. ун-т «ХАІ», 2014. – 316 с.

Допоміжна

1. Бріль М. С., Кліменко О. М., Лісна І. Ф. Політична економія: навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 280 с.

2. Ємець О. І., Репела Н. П., Татунчак Я. І. Політична економія : навч. посіб. Івано-Франківськ. 2017. – 328 с.

3. Економічна теорія : навч. посіб. / Мудрак Р. П., Бурляй А. П., Костюк В. С., Котвицька Н. М., Нестерчук Я. А., Пенькова О. Г., Ревуцька А. О., Смолій Л. В., Фицик Л. А., Фротер О. С. Умань : ВПЦ «Сочінський», 2018. – 617 с.

4. Камінська Т. М. Основи економічної теорії : підручник. К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 232 с.
5. Лагутін В. Д, Уманців Ю. М., Щербакова Т. А. Економічна теорія : підручник. К. : КНТЕУ, 2017. – 607 с.
6. Фінансово-економічна грамотність: підручник: [у двох частинах] – Ч. 1: Основи національної економіки, економіки регіонів та фінансової системи України / за редакцією д-ра екон. наук, проф. О.Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О.В. Димченко. – Київ: Видавничий дім «Кондор», 2017. – 1024 с.;
7. Фінансово-економічна грамотність: підручник: [у двох частинах] – Ч. 2: Банківська система України, загальні поняття про облік, аудит та економічний аналіз в умовах ринкової економіки / за редакцією доктора економічних наук, професора О.Б. Жихор. – Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. – 440с.
8. Історія економіки та економічної думки. Політична економія. Мікроекономіка. Макроекономіка [Текст]: Навч. посіб. 2-ге вид. перероб. Та доп. / Мацелюх Н.П., Максименко І.А. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 382 с.
9. Сірко А.В. Економічна теорія. Політекономія. [текст]: навч. посіб. А.В.Сірко – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 416 с.
10. Сідорова В. Г., Воробйова Є. М. Економічна теорія : навч. посіб. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2019. – 464 с.
11. Уманців Ю. М., Міняйло О. І., Лебедева Л. В. Економічна політика держави: навч. посіб. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. – 480 с.
12. Шевченко О. М. Економічна теорія : навч.-метод. посіб. Полтава : ПолтНТУ, 2019. – 701 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
2. Google Scholar – пошукова система, яка індексує повний текст наукових публікацій всіх форматів і дисциплін. – Режим доступу: <https://scholar.google.com.ua/schhp7hUuk>.
3. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
4. Кабінет Міністрів України: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Режим доступу: Національний Банк України: офіційний сайт. URL : <http://www.bank.gov.ua>.
5. Науково-технічна бібліотека національного аерокосмічного університету імені М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». – Режим доступу: <https://library.khai.edu/catalog>.
6. Міністерство економіки: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
7. Міністерство фінансів України: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <https://www.mof.gov.ua/uk>.